

Oslo, 30. august 2011
Vår ref: 931/3900/11/EE/ph

Høringsuttalelse – Rapport om pasienters og pårørendes rolle i tilsynssaker

Norsk Psykologforening viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 23. mai 2011 med forslag til endringer i gjeldende lovverk for å styrke pasienter og pårørendes rolle i tilsynssaker.

Bakgrunnen for forslagene er blant annet et ønske om å øke tilliten til Helsetilsynets saksbehandling og å sikre flere riktige avgjørelser i tilsynssakene. Det hurtigarbeidende utvalget forslår ulike tiltak for å oppnå dette.

1. Pasienter/pårørende gis utvidet innsyns- og uttalerett i tilsynssaker som behandles av Helsetilsynet i fylket

Det er i dagens samfunn blitt større og større fokus på den enkeltes rett til både innsyn i opplysninger, imøtegåelse og uttalelsesrett i saker som angår en selv. Dette er en forutsetning for god og betryggende saksbehandling. For å oppnå dette og for å følge utviklingen i samfunnets vektlegging av disse hensynene, foreslår utvalget at pasienter/pårørende gis utvidet innsyns- og uttalerett i saker som behandles av Helsetilsynet i fylket.

Undersøkelser viser at nettopp det å bli hørt og samtidig vite at tilsynsmyndigheten følger opp saken slik at liknende hendelser kan unngås i fremtiden, er av stor betydning for pasienter/pårørende som har vært utsatt for uheldige hendelser i kontakt med helsevesenet. Videre vil det viktige prinsippet om kontradiksjon opprettholdes når pasienter/pårørende gis mulighet til bli hørt.

Norsk Psykologforening kan imidlertid ikke støtte forslaget om å gi pasienter/pårørende innsyns- og uttalerett i saker som behandles av Helsetilsynet i fylket. Dagens system som innebærer at det er helsetilsynet i fylket som vurderer hvorvidt det bør innhentes uttalelse fra pasienter/pårørende i hver enkelt sak, bør etter Norsk Psykologforenings syn fortsatt være gjeldende.

En slik innsyn- og uttalerett vil blant annet kunne skape problemer knyttet til taushetsbelagte opplysninger. Hvis involvert helsepersonell/virksomhet tidligere har hatt saker mot seg, vil Helsetilsynet i fylket måtte ta dette med i vurderingen av den neste saken. Dette vil måtte fjernes fra de papirer pasienter/pårørende får innsyn i og dermed skape ytterligere arbeid og dermed enda lengre saksbehandlingstid.

Helsetilsynets hovedoppgave er å bidra til læring og derav i størst mulig grad hindre at feil oppstår. Forslaget om utvidet innsyns- og uttalerett for pasienter/pårørende vil etter Norsk Psykologforenings syn ikke bidra til at dette formålet oppnås.

Tvert i mot vil en slik innsyn- og uttalerett kunne være konfliktskapende. Det vil oppstå en risiko for at de involverte parter ikke våger å legge alle kortene på bordet og at saken dermed ikke blir så godt opplyst som mulig. Helsetilsynet er avhengig av åpenhet for å kunne bidra i en læringsprosess, slik at muligheten for liknende feil minimeres i fremtiden. Vi tror ikke dette forslaget bidrar til åpenhet, men heller til en forsvarstankegang fra det involverte helsepersonellet.

Videre har forvaltningen en generell plikt til å opplyse saken så godt som mulig før avgjørelse treffes, jf. Forvaltningsloven § 17. I mange tilfeller vil dette innebære at det må innhentes opplysninger fra pasienter og pårørende. Det bør etter vårt syn fortsatt være opp til Helsetilsynet i fylket å vurdere hvorvidt det skal innhentes opplysninger fra pasienter/pårørende. På denne bakgrunn kan ikke Norsk Psykologforening støtte dette forslaget.

2. Pasienter/pårørende gis klagerett på Helsetilsynet i fylkets avgjørelse

Hvis pasienter/pårørende gis klagerett på Helsetilsynet i fylkets avgjørelse blir saksbehandlingstiden i disse sakene betydelig lenger. Videre vil de økonomiske kostnadene bli omfattende. Dette sammenholdt med at en slik klagerett vil bidra til å ta fokus bort fra læringstankegangen og over til konflikttankegang, gjør at Norsk Psykologforening ikke kan støtte en slik klagerett.

Helsepersonell som er involvert i slike saker, opplever en stor grad av handlingslammelse under tilsynets behandling. Det er uten tvil en stor belastning for det involverte helsepersonell. Dette medfører at formålet med Helsetilsynet inngripen, nettopp å sikre læring og minimere muligheten for liknende feil i fremtiden, ikke på samme måte oppnås.

Videre er vi av den oppfatning av at saksbehandlingstiden hos Helsetilsynet allerede i dag er for lang og at dette i seg selv innebærer en unødvendig økt belastning for involvert helsepersonell, pasienter og pårørende.

Etter Norsk Psykologforenings syn vil ikke utvalgets forslag om å gi pasienter/pårørende klagerett bidra til å oppfylle et slikt læringsformål. Videre er det slik at de sakene som behandles av helsetilsynet i fylket er av mindre alvorlig karakter. Ved mer alvorlige saker hvor det kan være aktuelt med reaksjoner sendes sakene over til Statens helsetilsyn. Når dette er bakgrunnen og formålet for de involverte parter er læring, kan vi ikke se at en klagerett for pasienter/pårørende er et hensiktsmessig tiltak for å fremme læring og dermed pasientsikkerheten.

Undersøkelser viser at det viktigste for pasienter/pårørende er å bli hørt og få bekreftelse på at sykehuset jobber for å unngå at liknende hendelser skal oppstå/ endrer rutiner slik at tilliten til helsevesenet styrkes. Disse formål oppfylles av de andre forslagene fremlagt av arbeidsgruppen og av allerede eksisterende lovverk knyttet til blant annet Norsk Pasientskadeerstatning (NPE). Her er formålet oppreisning og kompensasjon. Dette i motsetning til tilsynets behandling, hvor det er læring som står i fokus.

På denne bakgrunn kan ikke Norsk Psykologforening støtte forslaget om å gi pasienter/pårørende klagerett på Helsetilsynet i fylkets avgjørelser.

3. Presisering i lovtekst av gjeldende rett som tydeliggjør pårørendes stilling bedre

Norsk Psykologforening stiller seg positive til dette forslaget og mener at det ikke bør være forskjell mellom pasienter og pårørendes rettigheter på dette området.

4. *Presisering i lovtekst av gjeldende rett om at anmodning om vurdering av pliktbrudd også gjelder systemfeil*

Norsk Psykologforening stiller seg positive til forslaget da pasienters/pårørendes mulighet til å anmode om en vurdering av mulig pliktbrudd bør gjelde uavhengig av om det dreier seg om det enkelte helsepersonellets handlinger eller mulig systemfeil. Ved begge tilfeller er det læring og pasientsikkerhet som er formålet med tilsynets eventuelle inngripen.

5. *Departementet bes å vurdere om helsetjenesten bør pålegges en plikt til tidlig etter en uheldig hendelse har skjedd å informere pasienter/pårørende om hva som har skjedd, hvorfor det skjedde og hva som gjøres for å hindre at noe lignende skjer igjen*

Norsk Psykologforening stiller seg bak utvalgets forslag på dette punktet. Undersøkelser viser at noe av det viktigste for pasienter/pårørende i slike situasjoner er nettopp å få informasjon om hva og hvorfor, samtidig som man forsikres om at helsetjenesten jobber med å hindre at liknende situasjoner oppstår i fremtiden.

Før eventuelt en slik plikt kan innføres må det foretas en nøye vurdering av hvilke administrative og økonomiske konsekvenser dette vil medføre og om man faktisk vil oppnå økt pasientsikkerhet og tillit til helsevesenet. Videre må det klargjøres hvor alvorlige uhell som må ha oppstått før en slik informasjonsplikt inntreffer.

Med vennlig hilsen
For Norsk Psykologforening

Tor Levin Hofgaard
President